

INSPIRATIEBUNDEL

Aanpak voor een veilige schoolomgeving

SEPTEMBER 2023

Inhoud

1	Inleiding	3
	1.1 Doel en doelgroep	4
	1.2 Visie	5
2	Aanpak veilige schoolomgeving	6
	2.1 Kenmerken van een schoolomgeving	6
	2.1.1 Gericht op kinderen en jongeren	7
	2.1.2 Voetgangers en fietsers voorop	8
	2.1.3 Drukke	9
	2.1.4 Ontmoetingsplaats	11
	2.2 Stapsgewijs aan de slag	12
3	Checklist: Samen aan de slag	13
4	Inspirerende verhalen	15

1 Inleiding

In Vlaanderen verplaatsen bijna een miljoen kinderen en jongeren zich elke dag van en naar hun school. Dit woonschoolverkeer veiliger maken is een van de prioriteiten van het Vlaamse verkeersveiligheidsbeleid.

De schoolomgeving op een kwaliteitsvolle manier inrichten levert niet alleen een mooi startpunt om het hele woonschooltraject veiliger te maken, maar geeft ook kleur aan een belangrijke ontmoetingsplek in het dagelijks leven van de leerlingen, ouders, grootouders en passanten.

We nodigen je uit om in deze inspiratiebundel te duiken. Die vertrekt vanuit **vier karakteristieken om een schoolomgeving kwaliteitsvol in te richten:**

- een vormgeving gericht op kinderen en jongeren;
- het gebruik van duurzame verplaatsingsmiddelen;
- het beheersbaar houden van de drukke en chaotische momenten;
- het creëren van een veilige en leefbare ontmoetingsplaats.

In deze inspiratiebundel is een **checklist** opgenomen. Die helpt initiatiefnemers om het overzicht te bewaren over de bijdrages van de verschillende partijen wanneer je wil werken aan een veiligere schoolomgeving.

Weet ook dat er niet altijd grote infrastructurele werken nodig zijn om de schoolomgeving aan te pakken. Vaak kun je met kleine aanpassingen al veel bereiken.

1.1 DOEL EN DOELGROEP

Deze inspiratiebundel werd ontwikkeld voor alle initiatiefnemers die actief willen bijdragen aan de (her)inrichting van een schoolomgeving. Of je nu een schooldirecteur bent, een leerkracht, een leerling, een ouder of grootouder, een buurtbewoner, een lokaal bestuur of de lokale politie. Deze bundel ondersteunt je bij de kwalitatieve inrichting van een verkeersveilige schoolomgeving. We kijken daarbij niet alleen naar de infrastructuur, maar ook naar educatie, sensibilisering en handhaving.

Dit document is een hulpmiddel om aan de slag te gaan met dit haalbare en participatieve proces. Het is geen totaaloverzicht van alle mogelijke ingrepen of verplichtingen, wel een bron van inspiratie.

1.2 VISIE

Waarom is het noodzakelijk om de schoolomgeving goed aan te pakken?

Een schoolomgeving is voor een groot stuk anders dan heel wat andere plaatsen in de publieke ruimte. Ze vraagt dan ook om een specifieke aanpak. Bij voorkeur ziet de omgeving er zo uit dat kinderen en jongeren er veilig kunnen bewegen en spelen. Zo nodigt ze uit tot zelfstandigheid, zonder dat (groot)ouders zich zorgen hoeven te maken. Elke schooldag biedt kinderen en jongeren mooie kansen om nieuwe ervaringen op te doen. Ze komen daarbij regelmatig in aanraking met moeilijke of gevaarlijke verkeerssituaties. Daarom kiezen heel wat ouders er nog altijd voor om hun kinderen met de auto naar school te brengen. Dat kan handig zijn op weg naar het werk of uit gewoonte. Maar het zijn net die ouders die de schoolroute en -omgeving mee onveiliger maken.

Iedere schoolomgeving is een bruisende plek vol interactie en energie. Het gebied rond de school is zowel een veelgebruikte “drop-off zone” als een ontmoetingsplaats. Voor beide functies is voldoende, aangename en vooral veilige ruimte nodig. Daarbij moeten we ons afvragen op welke manier we kinderen centraal kunnen stellen als actieve weggebruikers in de schoolomgeving.

Het kan anders

Door aantrekkelijke alternatieven voor de auto te stimuleren, wordt de schoolomgeving niet alleen veiliger, maar hangt er ook een meer ontspannen sfeer. De drukte rondom de school vermindert namelijk. Dit is een eerste stap naar een veiligere schoolomgeving.

Naast infrastructurele maatregelen en handhaving van de verkeersregels door de politie, mogen we de kracht van verkeerseducatie en sensibilisering niet onderschatten. Via deze gecombineerde inspanningen kunnen we de schoolomgeving veiliger en leefbaarder maken, zowel op korte als op lange termijn.

Voorbeelden inspireren

Er is al heel wat geschreven over veiligere schoolomgevingen, met de focus op actieve weggebruikers of op het autoverkeer naar en rond de school. Een wondermiddel bestaat niet. Maar dat heeft heel wat initiatiefnemers er niet van weerhouden om het toch te proberen. Hun voorbeelden werken inspirerend en vormen de stapstenen naar nog meer verkeersveiligheid.

2 Aanpak veilige schoolomgeving

2.1 KENMERKEN VAN EEN SCHOOLOMGEVING

Wanneer je een schoolomgeving aanpakt, is het belangrijk om te vertrekken vanuit de behoeftes van de leerlingen en om rekening te houden met de omgeving waarin de school zich bevindt. De uitdagingen verschillen ook naargelang de leeftijdsgroep en het type onderwijs:

- **Autoverkeer:** Bij het kleuter- en basisonderwijs vormen de talrijke auto's in de schoolomgeving vaak een probleem. Verkeersopstoppingen, manoeuvres en foutparkeren leiden tot onveilige situaties voor de leerlingen. Bovendien hebben wachtende en pratende (groot)ouders ook voldoende ruimte nodig.
- **Schoolbussen:** In het buitengewoon onderwijs zijn schoolbussen vaak de voornaamste vervoerswijze van leerlingen. Dit zorgt soms voor lange rijen bussen voor de school. Wachtruimte is hier dus essentieel.
- **Fietsen:** In het secundair onderwijs is de fiets het meest gebruikte vervoersmiddel. Hier kan er dus een tekort aan fietsenstallingen zijn. In combinatie met veel auto's bij de schoolpoort kan dat leiden tot chaotische situaties.

Hoewel elke schoolomgeving anders en uniek is, hebben ze toch enkele zaken gemeen. De volgende vier kenmerken vormen een mengeling van oorzaken en gevolgen, van wensen en feiten. Daardoor overlappen ze regelmatig. Dat betekent dat bepaalde ingrepen een impact kunnen hebben op de meeste of zelfs alle vier de kenmerken.

Bij elk kenmerk kunnen zowel korte- als langetermijningrepen een oplossing bieden. Snelle en eenvoudige ingrepen, die weinig budget vereisen, hebben al een merkbare impact op de schoolomgeving. Deze maatregelen kunnen ook dienen als een eerste stap naar grotere ambities, die duurzamere inrichtingen omvatten en waarvoor er meer tijd en budget nodig is.

2.1.1. Gericht op kinderen en jongeren

De inrichting van een schoolomgeving moet op maat van de leerlingen zijn. Kinderen kijken namelijk anders naar het verkeer dan volwassenen en gedragen zich ook anders.

Kinderen in het verkeer:

- kunnen afstand en snelheid nog niet goed inschatten;
- zijn kleiner, waardoor ze minder van de verkeerssituatie zien;
- begrijpen niet altijd het verschil tussen zien en gezien worden;
- herkennen niet altijd verkeersgeluiden en hebben moeite om te bepalen waar geluiden vandaan komen;
- zijn impulsief en zich niet altijd bewust van mogelijke gevaren;
- hebben soms blind vertrouwen in regels, infrastructuur en het gedrag van andere volwassen weggebruikers;
- zijn gevoelig voor groepsdruk.

Naast de fysieke omgeving speelt ook de verkeersopvoeding van kinderen een belangrijke rol in de verkeersveiligheid in schoolomgevingen. Praktijkgerichte verkeers- en mobiliteitseducatie begint thuis en op weg naar school. Ouders geven het goede voorbeeld en wijzen op risico's, zoals de verminderde zichtbaarheid (dodehoekproblematiek, klein gestalte ...). Maar verkeerseducatie is ook nodig op school. Het gaat daarbij niet alleen over de kennis van verkeersborden, maar ook over voetgangers- en fietstraining in het verkeer. Leerkrachten kunnen bijvoorbeeld een ludiek filmpje maken, dat toont wat er misgaat in de omgeving van de school (en uiteraard ook hoe het wel moet). Ze kunnen ook samen met de kinderen een aflevering van Kijk Uit bekijken. Herhaalde sensibiliseringscampagnes zijn hier een onmisbare aanvulling op. Ook die dragen namelijk bij aan gedragsverandering. Zo kan de school meedoen aan een actie voor Telraam op school, een Helm-en-Fluodag organiseren of een fiets(verlichtings)controle houden bij het binnenkomen van de school.

Aandachtspunten

Bij de inrichting van een schoolomgeving moet er op elk moment aandacht zijn voor zowel het zicht van als het zicht op de kinderen. Zo kunnen beplanting, zitbanken, palen of (verkeers)borden het zicht van kleine kinderen op het verkeer belemmeren. Ook geparkeerde of stilstaande auto's in de buurt van oversteekplaatsen vormen obstakels. Het is dus aan te raden om leerlingen te betrekken bij de inrichting. Zo kijk je zeker door een kinderbril.

Daarnaast is verlichting op voetpaden, zebrapaden en andere plaatsen rondom de school nodig om ervoor te zorgen dat bestuurders ook in de donkere wintermaanden 's morgens de kinderen tijdig opmerken en op tijd kunnen stoppen.

” Kinderen kijken anders naar het verkeer.

2.1.2. Voetgangers en fietsers voorop

Ook in schoolomgevingen vragen we eerst en vooral aandacht voor de Stappers en de Trappers, daarna voor de gebruikers van het Openbaar vervoer en pas als laatste voor de Personenwagens (STOP-principe). Want minder met de auto en meer te voet of met de fiets naar school gaan, heeft niets dan voordelen:

- **Gezondheid:** Door te wandelen of te fietsen naar school krijgen kinderen regelmatige lichaamsbeweging. Dat draagt bij aan hun gezondheid en aan gezondere lucht in de schoolomgeving.
- **Zelfstandigheid en sociale interactie:** De weg naar school kan al vroeg aangeleerd worden. Door zelfstandig naar school te gaan, krijgen kinderen een mentale boost en een gevoel van vrijheid. Daarnaast bevorderen wandelen en fietsen de sociale interactie met vrienden en familieleden, in tegenstelling tot passief op de achterbank van de auto zitten.
- **Verkeersveiligheid door ervaring:** Zwemmen leer je in een zwembad, veilig stappen en fietsen leer je in het echte verkeer.

Met de inrichting van de openbare ruimte geeft de school een duidelijke boodschap dat de duurzame weggebruikers de belangrijkste gebruikers van de schoolomgeving zijn.

Denk aan:

- verlichte en korte oversteekplaatsen waar nodig;
- kwalitatieve en ruime voet- en fietspaden of -zones;
- lagere maximumsnelheid in de ruime schoolomgeving;
- plaatsen die alleen toegankelijk zijn voor de duurzame weggebruikers (trage wegen, schoolstraten ...);
- fietsenstallingen op school voor kinderen, maar ook aan de schoolpoort voor hun ouders.

Aandachtspunten

Ondanks dat er stilaan een beweging tot stand komt om toch op een andere manier naar school te gaan, blijven ouders gemakkelijk verleid om hun kinderen met de wagen te brengen. Het kan moeilijk zijn om deze gewoonte te doorbreken. Daarom is het cruciaal om voldoende bewustzijn te creëren over de voordelen van alternatieve vervoerswijzen, om zo een gedragsverandering te bevorderen. Mensen overtuigen om een vastgeroeste gewoonte of een gebruiksgemak te veranderen vraagt om bewustwording en begrip. Doelgerichte en herhaalde sensibilisering is daarom noodzakelijk.

Wil je duurzame woon-schoolverplaatsingen stimuleren? Luister dan naar de behoeftes van de schoolkinderen en hun ouders. Als de herinrichting van de schoolomgeving helemaal niet in lijn ligt met hun verwachtingen, is het des te moeilijker om het gewoontegedrag te doorbreken. Zo kan er bijvoorbeeld veel te weinig plaats zijn om fietsen te stallen of zijn de bushaltes niet geoptimaliseerd, terwijl daar wel vraag naar was. Als de nodige alternatieven om over te stappen naar duurzame vervoerswijzen niet goed ontwikkeld zijn, belemmert dat een effectieve overstap.

”Hoe maken we
in de schoolomgeving
van voetgangers en
fietsers de belangrijkste
gebruikers?

2.1.3. Drukke

Drukke in een schoolomgeving net voor en na schooltijd is onoverkomelijk. De samenkomst van **verschillende soorten weggebruikers** kan leiden tot conflicten, vooral tussen voetgangers en fietsers enerzijds en gemotoriseerd verkeer anderzijds (bewegend én stilstaand).

Een schoolomgeving is ook altijd een **sociaal knooppunt**. Hoe groter de school, hoe meer leerlingen, (groot)ouders en andere mensen zich verzamelen aan de ingang van de school.

De **drukpeiken** zijn wel gekend, net zoals de aanwezige mensen. Dat biedt kansen voor gerichte sensibilisering.

Om de drukte aan de schoolpoort anders te laten beleven, is zowel het gebruik als de inrichting van de openbare ruimte cruciaal. Door o.a. rekening te houden met de wegcode kun je enkele goede ingrepen doen om de drukte aan de schoolpoort beheersbaar te houden:

- De veiligste verkeersoptie voor leerlingen is gemotoriseerd verkeer weren aan de schoolpoort tijdens de piekmomenten. Dat kan bijvoorbeeld door een schoolstraat in te voeren (art.22undecies Wegcode - zie ook 4.1 Een basisschool met een schoolstraat). Zijn auto's in het algemeen wel toegelaten in de schoolomgeving, dan zijn brede voet- en fietspaden, veilige oversteekplaatsen of een van de alternatieven uit het volgende punt vaak wenselijk.
- Andere (cumuleerbare) alternatieven mikken op snelheidsreductie en/of het bevoordelen van de actieve weggebruiker:
 - een voetgangerszone waarin fietsers eventueel ook zijn toegelaten aan een verminderd tempo (art. 22sexies Wegcode);
 - eenrichtingsverkeer mét versmalling in de straat om verkeersintensiteit te verminderen, waarbij een deel van het verkeer langs andere assen wordt geleid;
 - de straat of een grotere zone inrichten als (woon)erf, waar de verblijfsfunctie voorrang heeft op de verkeersfunctie en de maximumsnelheid 20 km/u bedraagt (art. 22bis Wegcode);
 - een fietszone waarin fietsers de belangrijkste weggebruikers zijn (art. 22novies Wegcode);
 - snelheidsremmende en antifoutparkerende maatregelen.
 Het wegbeeld aanpassen aan de ingreep versterkt het gewenste effect.
- De schooltoegang kan verplaatst worden of er kan eentje bijgemaakt worden. Dit verdeelt het verkeersvolume en brengt soms verrassend veilige alternatieven tevoorschijn. Er kan ook een systeem van voorrang opgezet worden om de school te verlaten (eerst de stappers, dan de trappers en dan degenen die opgehaald worden).

” Auto’s zijn de olifant in de porseleinkast net voor en na schooltijd.

Sensibiliseringscampagnes en verkeerseducatie vervolledigen het maatregelenpakket. Campagnes kunnen het gebruik van duurzame vervoersmiddelen aanmoedigen en verkeerslessen kunnen er dieper op ingaan. Zo kunnen de school én de ouders het nut van een fietshelm bijbrengen of kan het traject tussen de iets verder gelegen parkings en de schoolpoort deel uitmaken van een praktijkles. Dat laatste kan de school tonen aan de ouders met een plannetje (met het aantal parkeerplaatsen, de wandelroute en het aantal minuten/seconden met een kleuter aan de hand).

Aandachtspunten

“Kiss & Ride”-zones dicht bij de schooltoegang trekken autoverkeer aan. Hoewel deze zones meestal bedoeld zijn om kinderen gemakkelijker en veiliger te halen en te brengen, hebben ze vaak het tegenovergestelde effect. Het gevolg is extra autoverkeer, wat de verkeerssituatie onveiliger maakt.

Verder beperken parkeerplaatsen voor leerkrachten vlak voor de schoolpoort de ruimte voor kinderen en maken ze je inspanningen ongeloofwaardig.

2.1.4. Ontmoetingsplaats

Een schoolomgeving is veel meer dan alleen een plek waar kinderen naartoe gaan om onderwijs te volgen. Het is de ontmoetingsplek bij uitstek voor (groot)ouders en kinderen, vooral bij basisscholen. Het is vaak een gezellig moment om elkaar informeel te ontmoeten en even bij te praten. Een beetje zoals mensen dat vroeger deden op een kerkplein.

Om deze plek in te richten, betrek je best de leerlingen bij het ontwerp én de implementatie. De meest wenselijke inrichting van deze variërende zone gebeurt door:

- ruimte te geven aan mensen i.p.v. aan auto's;
- een verscheidenheid aan straatmeubilair te voorzien, zoals zitbanken voor de wachtende ouders;
- voldoende parkeergelegenheid voor alle types van fietsen aan te leggen;
- een speels karakter toe te voegen, dat de aanwezigheid van de school versterkt (kleur aan voorgevel of trottoir, speeltuig ...);
- voor groen te zorgen dat de omgeving rust en ontspanning doet uitstralen.

Aandachtspunten

De schoolomgeving moet toegankelijk zijn voor iedereen: enthousiaste kinderen, ouders met een (bak)fiets of met een kinderwagen, personen met beperkte mobiliteit ... Voorzie daarom op bepaalde plaatsen bijvoorbeeld een hellend vlak of richt de volledige straat in op hetzelfde niveau (dat benadrukt ook de verblijfsfunctie).

Het is niet altijd evident om groen en natuur te voorzien, vooral niet bij scholen in stedelijke omgevingen. Toch raden we dit sterk aan, om het aangename karakter van de omgeving kracht bij te zetten.

” Zoals mensen elkaar vroeger ontmoetten op het kerkplein, doen ze dat nu op het ‘schoolplein’. Al moet dat plein meestal nog aangelegd worden.

2.2 STAPSGEWIJS AAN DE SLAG

Begin met een werkgroep op te zetten, met daarin de relevantste personen. Denk aan leerlingen, ouders, leerkrachten en buurtbewoners, maar zeker ook aan de politie, het gemeentebestuur en het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV - de beheerder van gewestwegen) als je schoolomgeving aan of in de buurt van een gewestweg ligt.

Bepaal samen de doelstellingen: meer voetgangers, meer fietsers, minder foutparkeerders, lagere snelheden ... Daarna ga je als volgt te werk.

STAP 1: inventariseer

Breng de risico's en de dingen die je onaangenaam vindt in je schoolomgeving in kaart en in beeld.

- Lijst op welke elementen aanwezig zijn in de schoolomgeving en hoe ze de veiligheid beïnvloeden.
- Maak een foto van de "chaos" net voor en/of na schooltijd.
- Ga na hoe de leerlingen die dag naar school zijn gekomen (te voet, met de fiets, de bromfiets, de step, de auto, de bus ...). Dat kan via handopsteking in de klas of door het aantal fietsen in de fietsenstalling te tellen.
- Maak een lijst met (bijna)-ongevallen, frustraties van leerkrachten, ouders en burens, uitspraken van kinderen ...
- Bepaal welke risico's de hoogste prioriteit hebben en pak die als eerste aan.

Besprek de toestand ter plaatse (ook buiten de schoolpoort dus) met je werkgroep en verzamel verbetervoorstellen in een duidelijk verslag. Bezorg dat verslag aan alle deelnemers. Zorg er ook voor dat alle actoren (ook degenen die niet in de werkgroep zitten) aan bod komen.

STAP 2: maak een actieplan

Stel een actieplan op voor de schoolomgeving op basis van de inventarisatie. In dat plan staan maatregelen die je kunt nemen om de risico's te beperken of te elimineren en/of het gewenste doel na te streven. Dit plan omvat een mix van verantwoordelijkheden en soorten maatregelen (educatie, sensibilisering, infrastructuur en handhaving). Zowel de school als de gemeente en de politie (en eventueel AWV) zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van een aantal maatregelen.

Betrek zo mogelijk extra belanghebbenden om je actieplan af te kloppen en geef hun de mogelijkheid om feedback en ideeën te geven op het voorontwerp. Het doel blijft namelijk een breedgedragen oplossing.

Communiceer dit actieplan samen met de huidige en beoogde verdeling van de verschillende verplaatsingswijzen naar de buitenwereld (ouders, burens ...).

STAP 3: voer de (test)maatregelen uit

Zodra het actieplan afgestemd en goedgekeurd is, kan de werkgroep beginnen met de implementatie van de (test)maatregelen. Verdeel de taken en zorg ervoor dat niet alle taken bij één iemand liggen. Denk bij elke maatregel nog eens goed na over de uitvoering en eventuele gevolgen.

Stap 4: test en evalueer de maatregelen

Test de nieuwe ingrepen, evalueer en stuur bij. Zo ben je zeker dat ze de gewenste resultaten opleveren.

Hoe test en evalueer je maatregelen?

3 Checklist: Samen aan de slag

Deze checklist biedt een houvast om een schoolomgeving veiliger te maken, door een aantal belangrijke aandachtspunten extra in de verf te zetten. Het uitgangspunt is dat iedereen kan bijdragen en dat je met samenwerken het meest bereikt.

ouders

- Verkeerseducatie begint thuis. Stap en fiets regelmatig met je kind in het verkeer.
- Stimuleer je kind(eren) om duurzaam (dus te voet of met de fiets of bus) naar school te gaan en fiets of stap met hen mee als het kan.
- Parkeer wat verder als je je kind met de auto naar school brengt.

SCHOOL (LEERLINGEN, SCHOOLPERSONEEL, OUDERCOMITÉ ...)

Creëer een duidelijke verkeerssituatie

- Organiseer de verkeersstromen op basis van leeftijd of vervoerswijze.
- Toon bestuurders duidelijk dat ze een school naderen.
- Maak van voetgangers en fietsers de belangrijkste weggebruikers aan de schoolpoort.
- Voorzie één of meerdere overdekte en afsluitbare fietsenstallingen. Maak deze voldoende groot en hou rekening met een stijging van het aantal fietsers.

LOKAAL BESTUUR (WEGBEHEERDER)

Promoot stappen en trappen

- Voorzie toegankelijke oversteekplaatsen op de looplijnen naar de ingang van de school (waar mensen nu al spontaan oversteken dus).
- Richt de voetpaden breed genoeg en vrij van obstakels in.
- Zorg voor fietsvoorzieningen in de schoolomgeving.
- Creëer een ontmoetingsruimte (ruimte, beplanting, voorzieningen ...).
- Zorg voor voldoende verlichting rond de schoolomgeving (t.h.v. de voet- en fietspaden én hun oversteekplaatsen).

LOKALE POLITIE

- Doe een één-tweetje met de school (een week sensibiliseren door de school, gevolgd door een week verbaliseren door de politie).
- Help leerkrachten bij voetgangers- en fietstraining in het verkeer.

Doe mee aan acties en zet trainingen op

- Doe mee aan een verkeersactie op school (Helm-en-Fluodag, Strapdag, fietsweek ...).
- Doe regelmatig een voetgangers- en fietstraining in het verkeer en op school.

Ontmoedig de auto en stimuleer de bus

- Maak parkeren binnen 5 meter van een oversteekplaats onmogelijk.
- Ga in dialoog met de school en De Lijn of andere aanbieders over een voldoende hoge frequentie aan bussen.
- Richt een bushalte aan de school of een (korte) route ernaartoe veilig in (zichtbaar, oversteekplaatsen ...).
- Ontmoedig gemotoriseerd verkeer om (tijdens de schooltijd) door de schoolomgeving te rijden (schoolstraat, lage snelheid met infrastructurele obstakels, werfcharter ...).
- Voorzie genoeg afstand tussen parkeerplaatsen en de schoolpoort.

” **Communiceer!**
In alle stappen is het van belang om in te zetten op communicatie.

4 Inspirerende verhalen

We delen graag **drie inspirerende verhalen** van scholen die hun schoolomgeving aangepakt hebben.

1. EEN BASISCHOOL MET EEN SCHOOLSTRAAT

Triangel

De Triangel is een grote basisschool in Wuustwezel.
Kloosterstraat 7, 2990 Wuustwezel, www.bstriangel.be

GERICHT OP KINDEREN EN JONGEREN**Drukke****VOETGANGERS EN FIETSCERS VOOROP****Wie was aan zet? Wie deed mee?**

Tijdens een werksessie, georganiseerd door de school, met buurtbewoners en de lokale politie (speeddaten/gerichte vragen via plattegronden) verzamelde de school de nodige expertise en oplossingen bij de betrokkenen. Die zette ze om in acties en een proefopstelling. Proefopstelling van mei tot juni 2019. Definitieve invoering in september 2019. Nog altijd van kracht.

Wat waren de knelpunten bij de uitgangssituatie?

Zoals bij elke schoolomgeving was het druk tijdens de piekmomenten. Bij de inrichting van de schoolstraat werd een integrale aanpak gehanteerd, met aandacht voor [infrastructuur](#), [overleg/participatie](#), [sensibilisering](#), [educatie](#) en [handhaving](#).

Welke stappen zijn er genomen?

- Eerst nam de school de betekenis van een [schoolstraat volgens de wegcode](#) door en legde ze aan de leerlingen uit welke gevolgen dit heeft voor het verkeer in de straat.
- Daarna staken een aantal leerlingen de handen uit de mouwen. Samen met de gemeente gaven ze vorm aan de schoolstraat door enkele [bomen](#) langs de kant van de weg te planten. Daar werden de [parkeerstroken vervangen](#) door [fietsenstallingen en groen](#). Dit gaf het initiatief ook een [sensibiliserend karakter](#).
- Naast de werksessie informeerden de school en de lokale overheid de leerlingen, ouders en alle inwoners ook nog eens via de school- en gemeentelijke website en via [infoavonden](#).
- Bijkomend gaf de school [verkeerslessen](#) op straat over de nieuwe maatregel, maar ook over het feit dat buiten de uren van de schoolstraat elke weggebruiker zijn plaats heeft op de weg.

Hoe werden/worden deze ingrepen onthaald/ ervaren?

Er werd een draagvlak gecreëerd door goed overleg met en [betrokkenheid van ouders en omwonenden](#). Ook al sneuvelde er parkeerplaatsen, toch stonden de buurtbewoners achter deze keuze.

Zijn er nog plannen voor meer?

Er loopt een dossier voor de bouw van een nieuwe school. Daarbij zal er opnieuw uitgebreid gekeken worden naar de beste oplossingen voor veilige en duurzame verplaatsingen naar school.

2. EEN SECUNDAIRE SCHOOL IN HET HART VAN DE STAD

College Petrus & Paulus - Oostende

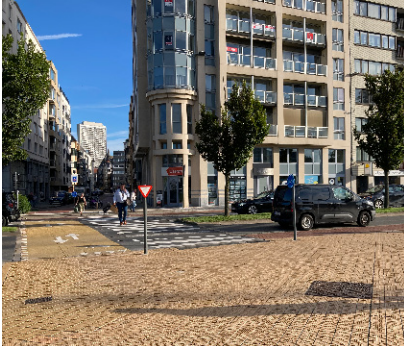
Het College Petrus & Paulus in Oostende biedt middelbaar onderwijs met doorstroom aan (vroeger gekend als ASO). De school ligt pal in het stadscentrum. Het vele autoverkeer net voor en na schooltijd maakte het onveilig voor stappende en fietsende scholieren.

Vindictivelaan 9, 8400 Oostende, www.college.petrusenpaulus.be

GERICHT OP KINDEREN EN JONGEREN

DRUKTE

VOETGANGERS EN FIETSCERS VOOROP

Let op! Houd rekening met de wegcode en creëer geen verwarring. Omdat de openbare weg een berijdbaar fietspad, aangeduid met wegmarkeringen of een verkeersbord dan moeten fietsers dit fietspad volgen. In fietszones mogen zij de ganse breedte van de rijbaan gebruiken. Beide signaleren wekt onduidelijkheid.

Wie was aan zet? Wie deed mee?

De stad Oostende nam het initiatief om samen met de lokale politie en de Vlaamse Stichting Verkeerskunde [actieplannen per school](#) te maken. De directeur van deze school ging daar meteen op in. De school heeft ook een [werkgroep](#) die elke maand bijeenkomt en nadenkt over hoe de school nog beter verbonden kan worden met de buurt. Dit thema past daar perfect in. Ze doen ook heel wat rond [fietseducatie](#), zoals een "Top Gear"-fietswedstrijd op een fietsparcours, deelname aan XIU en aan de fietsbarometer tijdens de les aardrijkskunde en enkele fietstochten doorheen het jaar.

Wat waren de knelpunten bij de uitgangssituatie?

Duurzame mobiliteit en verkeersveiligheid.

Welke stappen zijn er genomen?

Op het vlak van infrastructuur veranderde er heel wat:

- De straat van de school werd een [schoolstraat en doodlopend](#), behalve voor voetgangers en fietsers.
- Een [parking op wandelafstand](#) wordt gepromoot als alternatief (gratis voor kort parkeren). Toch blijven nog te veel ouders tot net voor de schoolstraat rijden.

- Er kwam een [fietszone](#) in het volledige centrum van Oostende, waardoor auto's fietsers niet mogen inhalen.

Hoe werden/worden deze ingrepen onthaald/ervaren?

De school kreeg [geen negatieve reacties](#) (ook niet van ouders).

Als ze het opnieuw zouden doen ...

Als de school het opnieuw zou doen, zou ze eerst (en nadien jaarlijks) de vervoersverdeling van de leerlingen berekenen. Daarnaast zou ze de [ouders meer betrekken bij de acties](#).

Ze communiceerde ook niet regelmatig genoeg met de leerlingen en ouders, alleen wanneer afspraken rond woon-schoolverplaatsingen niet meer werden nagekomen. Dat kan [preventiever](#).

Zijn er nog plannen voor meer?

Het lokaal bestuur wil aandacht blijven besteden aan dit thema door geregeld acties op te zetten rond verkeersveiligheid en duurzaamheid. Ze blijven ook de ouders betrekken bij dit gebeuren.

"We geven fietseducatie in de lessen aardrijkskunde, lichamelijke opvoeding en mens en samenleving."

BART ZEEBROEK,
LEERKRACHT

"Het initiatief van de stad Oostende om samen tot een actieplan te komen, leidde tot een veiligere schoolomgeving binnen het jaar."

YANNICK SCHEYVING,
DIRECTEUR

3. EEN BASISCHOOL IN EEN LANDELIJKE OMGEVING

Langeledeschool

De Langeledeschool is een kleuter- en lagere school gelegen aan de Langelede, een waterloop, in het landelijke Wachtebeke. De school ligt aan een fietsknooppuntennetwerk. Aan de overkant lag een groenzone die amper gebruikt werd.

Langelede 146, 9185 Wachtebeke, langeledeschool.be

GERICHT OP KINDEREN EN JONGEREN

DRUKTE

VOETGANGERS EN FIETSERS VOOROP

ONTMOETINGSPLAATS

Let op! Houd rekening met de wegcode, ook voor oversteekplaatsen (art.76.3 Wegcode). Kleuren aanbrengen op de witte strepen is niet conform. Je kunt oversteekplaatsen wel op andere manieren in de verf zetten, zonder te raken aan verkeerstekens die idealiter zo uniform mogelijk gehouden worden. Wat denk je bijvoorbeeld van een kleurrijke loper op het trottoir, die de kinderen als het ware van het zebrapad naar de schoolpoort leidt?

Wie was aan zet? Wie deed mee?

De school was de initiatiefnemer en stapte naar de gemeente. Van daaruit werd een samenwerking opgestart met het Octopusplan van de Voetgangersbeweging. De provincie Oost-Vlaanderen zorgde voor subsidies. Het project werd uitgewerkt volgens de LaMA-methodiek. Daarbij staan participatie en cocreatie centraal. In dit traject werkten de leerlingen, de ouders, het wijkcomité, de gemeente en de provincie dan ook allemaal samen. Looptijd van het project: oktober 2019 tot december 2020 (een aantal maanden verlengd door de coronalockdown)

Wat waren de knelpunten bij de uitgangssituatie?

- Ter hoogte van de school dwarsparkeren in de straat;
- Chaos van auto's, fietsers en voetgangers bij het begin en einde van de schooldag;
- Afwezigheid van een voetpad, waardoor het fietspad gemengd werd gebruikt;
- Parkeren op het smalle voetpad aan de schoolkant;
- Fietsknooppuntenroute: veel fietsverkeer, ook met speedpedelecs aan hoge snelheid;
- Geen fietsenstalling aan de schoolpoort.

Welke stappen zijn er genomen?

Het uitgangspunt was de visie van Schoolomgeving 2.0: aandacht voor groen, mobiliteit, beweging en ontmoeting.

- 10 parkeerplaatsen werden ontmoetingsruimte, ingericht als een 'gezonken schip' (link met de waterloop), met hoge rand aan de straatkant voor de veiligheid;
- Fietsenrekken bijgeplaatst;
- Inrichting van een fietsstraat;
- Kleurrijke, opvallende toetsen aan de schoolomgeving;
- Onaantrekkelijker groen langs de waterloop werd ingericht als speeltuín (via extra middelen van de kindergemeenteraad) en zitplek;
- Bloembakken op straat als barrière tussen de schoolpoort en de straat;
- Infobord met uitleg over het project.

Wat was de kostprijs?

Ongeveer € 14.000 (incl. btw). Onder dat bedrag vallen ook de begeleiding en de cocreatiesessies, en dus niet alleen de zichtbare ingrepen op het terrein. De school heeft dit bedrag nog aangevuld met bijkomende subsidies van de Koning Boudewijnstichting en de Dienst Erfgoed (in totaal € 6.800).

Hoe verliep de evaluatie?

De fietsstraat werd minder positief geëvalueerd en verdween. Parkeerplaatsen schrappen was moeilijk bespreekbaar, maar is toch deels gelukt. Thermoplasten op straat zijn kostelijk en moeilijk om te verwijderen. Alle andere maatregelen werden heel positief geëvalueerd. De nieuwe schoolomgeving is een grote meerwaarde tijdens, maar ook buiten de schooldagen. Andere maatregelen werden onderzocht, maar niet weerhouden (eenrichtingsstraat, schoolstraat ...). Vooral omdat er onvoldoende werd gecommuniceerd en gesensibiliseerd en omdat er niet werd gekeken naar alternatieven voor parkeren. En dat terwijl beide nodig zijn om een schoolstraat te laten werken.

Colofon

COPYRIGHT © 2023

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, door middel van druk, fotokopieën, geautomatiseerde gegevensbestanden of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Dit is een uitgave van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken in samenwerking met de Voetgangersbeweging en de Vlaamse Stichting Verkeerskunde.

Publicatiedatum

augustus 2023

Verantwoordelijke uitgever

ir. Filip Boelaert, Secretaris-generaal,
Departement Mobiliteit en Openbare
Werken, Vlaamse overheid

Opmaak

RCA, www.rca.be

